

ХУЕХУ ХАНОШІК®

proti Dračímu rádu

Svetozár Olovrant

Svetozár Olovrant

SVETZÁR SVĚTOŠÍK®

PROTI DRAČÍEMU RÁDU

MARENČIN PT

© Svetozár Olovrant, 2018

© Marenčin PT, spol. s r. o., 2018

Jelenia 6, 811 05 Bratislava, Slovakia

www.marencin.sk marencin@marencin.sk

Cover layout & illustrations © Mikuláš Podprocký

Layout © Marenčin Media, s. r. o.

Jazyková úprava Mária Stanková

756. publikácia, 1. vydanie

ISBN 978-80-569-0332-2

PROLÓG

Najvyšší kráľovský mechanigromant Wolfgang von Kempelen vo svojom laboratóriu zaspal od únavy postojačky, opretý čelom o horúci plášť kotla. Sníval sa mu zlý sen: z parného stroja sa s rachotom vyvrátil železný valec a premenil sa na príšerného draka. Vyletel na oblohu, tam sa obtočil okolo slnka a zahryzol si do vlastného chvosta. V tej chvíli Kempelena, našťastie, zobudila bolesť. Vyskočil od kotla a natrel si oparenú kožu na čele strojovým olejom, ale obraz zo sna mu stále utkvieval pred očami. Valec v tvare prstenca, zakrivený sám do seba po obvode guľového kotla, okolo ktorého sa otáča. Vnútri z piesta trčia oceľové lopatky ako zježené dračie šupiny a do nich z kotla tryská pod tlakom para. Aké jednoduché, také účinné! Všetko tu do seba krásne zapadá, dračí parný stroj už nepotrebuje nijaké ďalšie valce, kľukové hriadele ani uzávery.

Kempelen začal horúčkovo skicovať nákresy prevratného vynálezu olovkom na papier, a keď ráno prišli kováči do práce, mal už hotové hrubé plány. Čoskoro sa ukázalo, že treba vyriešiť množstvo problémov. Napríklad pod kotol sa nedalo prikľadať obyčajným uhlím. Kempelen namiesto neho po mnohých experimentoch našiel náhradu v špeciálnom, pomaly horiacom pušnom prachu, lisovanom do kartuší, ktoré sa zasúvali do dutého stredu kotla.

Potom zase turbína zle tesnila, para z nej unikala von cez škáru medzi stredovým kotlom a otočným prstencom, ale vyriešila to pevná a pružná manžeta z gutaperče, ktorá sa pod tlakom pary roztiahla a medzeru zakryla.

Po šiestich mesiacoch tvrdej driny bol stroj konečne hotový. Kempelen ho rozkázal konským záprahom vytiahnuť na dvor, kde sa celý natretý kolomažou leskol v lúčoch vychádzajúceho slnka. Kone sa vzpínali, zúrivo vyvalovali oči a hrýzli do zubadiel, akoby tušili, že ich tá podivná železná guľa čoskoro nahradí.

Kováči stroj prikovali k mohutnému dubu zväzkom železných

reťazí a ich predák vlastnoručne každou z nich osobitne zalomcoval.

„Neodtrhne sa?“ pýtal sa už po niekoľkýkrát čím ďalej tým nervóznejší von Kempelen.

„Tolko železa pokope by udržalo aj stádo spurných olifantov,“ odvetil predák tónom, akým sa upokojujú deti, ktoré zazreli v špajze strašidlo. „Za to pokojne položím hlavu na klát.“

„Nikdy nesľubuj diablovi hlavu, máš len jednu,“ pokarhal ho von Kempelen a aj keď kováča svrbel jazyk, radšej už mlčal.

Mechanigromant potom vykresal do hubky iskry, založil do kotla prachovú kartušu a pripálil ju tlejúcou hubkou. Chvíľu sa nič nedialo a všetci napäto počúvali, ako sa voda v kotle zahrieva a syčí. Ručička tlakomeru konečne ukázala na červenú značku. Kempelen stlačil páku regulátora. Prstenec turbíny sa mykol a začal obiehať okolo kotla.

Zhromaždení robotníci a prizerači začali jasat' a do vzduchu vyletovali čiapky, ale ich radosť netrvala dlho. Železná guľa sa začala zmietat' ako šialená, storočný dub sa triasol a padali z neho spŕšky žaludov. Kempelen sa načiahol, aby páku vrátil do pôvodnej polohy, avšak stroj sa uhol a pritom svojmu stvoriteľovi zlomil pravú ruku.

Najslabší článok reťaze sa s hlasným zarinčaním pretrhol, uvoľnená guľa sa rozbehla, prerazila dieru v ohrade a zmizla z dohľadu. Rozkmitané reťaze svištali vo vzduchu ako jedovaté hady na hlave Medúzy. Predák pred nimi uskočil a schoval sa za strom, ale reťaz sa obtočila okolo kmeňa a jediným švihnutím mu hladko odsekla hlavu.

Kempelen si pomyslel, že odhlavený predák si o to koniec koncov koledoval. Teraz však bolo treba zachrániť, čo sa dalo. Nedbal na ochromujúcu bolesť v bezvládne visiacej ruke, vyskočil na koňa, schmatol opraty zdravou ľavicou a tryskom prenasledoval svoj výtvar. Železná guľa zamierila priamo ku kostolu, rozmetala procesiu aj s kňazom, nesúcim na čele monštranciu a vyvrátila chrámové vráta. Odrazila sa od oltára, vyletela na chór, kde sa preborila cez podlahu, spadla do krstiteľnice a tam konečne ex-

plodovala. Krstiteľnica sa v žiare vyparila a svätená para sa miešala s tou svetskou. Cez píšťaly organa sa para valila pod ohromným tlakom a rozozvučala sa strašná kakofónia. Kto sa v kostole neuvaril vo svätenej pare, ten zošalel z pišťania organa.

Keď potom zo znesväteného chrámu vynášali mŕtvolu, červené mäso im odpadávalo z kostí. Ľudské varené voňalo tak lákavo, že naň Kempelen dostal chuť.

PRVÁ KAPITOLA

TRI RUŽE MEDZI PRSTAMI

Ked' jedného daždivého jesenného rána roku Pána tisícsemdemstoštyridsaťjeden do dediny Terchová prišli verbovači, Juro Jánošík utiekol do poľa dozrievajúceho konope, aby ho ich stopovacie psy nevyňuchali. Tri dni a tri noci sa tam poctivo ukrýval, jedol len trávu a pil rannú rosu, ale štvrtý deň ho hlad a smäd vyhnali späť k ľuďom.

Keď verbovači zbadali jeho urastenú postavu, mužne hranatú bradu, nos dlhý a rovný ako stĺp chrámu boha vojny Area, husté zlaté vlasy a nebesky modré oči planúce pod obočím, pripomínajúcim perute rozkrídleného tatranského orla na nebeskej klenbe čela, srdce im zaplesalo. Z toho bude krásny vojak. Zatiahli ho do krčmy, zvalili na chrbát a cez lievik mu do gágora naliali fľašu pálenky. Potom pred neho na stôl položili predvyplnený glejt, čerstvo orezané husie brko a špičku namočili do atramentu.

„Tu dole na tej listinke, milý Juro, naškriab tri krížiky, a tým sa staneš vojakom jej veličenstva Márie Terézie, našej spanilej kráľovničky.“

„Ja si tú cedulku napred radšej prečítam,“ na to Juro.

„Čo by si si oči kazil, grobian. Aj tak sotva dokážeš prečítať šťanky na snehu,“ zasmial sa kaprál a nalial do Jura ďalšiu fľašu. Tentoraz už lievik nepotreboval.

„Lenže ja som sa od pána farára naučil čítať aj písať po slo-

vensky, česky, poľsky, nemecky, maďarsky i latinsky,“ chválil sa Juro a ďalej sa načahoval za glejtom.

„To je ale nezmar,“ žasol kaprál. „Pálenku pije ako mlieko a stále by chcel čítať. Veď oni mu už pri pluku vyženú písmenká z hlavy. A nakoniec z neho bude skvelý pohyblivý terč pre turecké delá.“

Prikázal vojakom, aby Jura chytili, zvalili na stôl dolu bruchom a stiahli mu gate. Potom mu vrazili lievik do zadku a tretiu fľašu pálenky napustili medzi polovičky. Až potom zaspal.

Kaprál za neho potom sám načmáral tie tri krížiky namiesto podpisu pod zmluvu, v ktorej sa Juro zaväzoval jej výsosti rakúskej veľkovejvodkyňi a uhorskej kráľovnej Márii Terézii verne slúžiť vo vojsku na súši, na mori i vo vzduchu po dlhých štrnásť rokov za žold sedemnášť grajciarov denne. Ráno dostal ľadovú sprchu vedrom, červené nohavice, modrý kabát, trojrohý čierny klobúk, pár košeli, nákrčníkov, pančúch, gamaši a topánok na vysokých podpätkoch, ďalej tanistru, kresadlovú pušku predovku, bodák, patrónašku, kožený pás s popruhom a srstnatú čutoru. A tie tri vypité fľaše pálenky mu kaprál celý mesiac strhával zo žoldu.

Juro bol taký urastený, že vyčnieval z každého útvaru a tak ho nakoniec vybrali do telesnej gardy samotného uhorského palatína Juraja Turza, kam prijímali výhradne mužov s úhladnými črtami a hlavne vyšších ako jedna kráľovská siaha. Vyfasoval novú parádnu uniformu ušitú na mieru z bieleho zamatu. Na hlavu čiapku so vzorom zloženým z brušiek zimných kožušín veвериčiek, popolavo sivých, na okraji prechádzajúcich do hrdzava. K tomu ostrý paloš, pár dlhých pištoľí, plavú parochňu a šnurovačku. Tie posledné dve veci však vôbec nepotreboval, dostal totiž od pánaboha do daru dlhé zvlnené vlasy farby tokajského vína, ktoré sa mu na koncoch skrúcali do prstienkov, ako aj široké plecia a úzke boky.

„Má figúru ako panna,“ hovorili o ňom dievčatá, ale na nijakú pannu pritom nemysleli.

Jurovi prideliť aj jednomiestny jazdný kempelen prvej akosti zostrojený z damascénskej ocele, aké manufaktúra vojvodu Fran-

tiška Štefana v Turčianskom Svätom Martine vyrábala výhradne pre potreby armády jeho kráľovskej manželky Márie Terézie. Lacné a nahrubo opracované kempeleny pre sedliakov, ako bol napríklad ten, s ktorým Juro oral polia doma v Terchovej, sa s ním nedali vôbec porovnávať. Mal tvar gule s veľkosťou trolley hlavy s dvoma vyklápacími „ušami“ po oboch stranách pozdĺž osi. Musel sa najprv napojiť vodou, nakrmiť kartušami pomaly horiaceho pušného prachu a zapáliť kresadlom. Po piatich minútach sa kotol umiestnený v ťažisku natlakoval parou a tá potom roztočila lopatky vnútri prstenca, ktorý guľu obťáčaľ dookola a po ktorého povrchu — ryhovanom, aby neprekľžaval —, celý kempelen jazdil.

Jurov učiteľ jazdy sa volal Arkan Makový a bol to rodený Hucul z Bukoviny s kvapkou cigánskej krvi v ťilách. Pravú polovicu tváre mal zarastenú hustým čiernym ochľpením, zatiaľ čo ľavá bola úplne holá a pripomínala povrch prezretej rajčiny, popraskanej od slnka, odvtedy, čo jeho kempelen v bitke zasiahla turecká guľa a tryskajúca para z kotla mu opálila líce.

Jazdecký kempelen bol, našťastie, zostrojený tak, aby jeho ovládanie bolo čo najviac intuitívne a pripomínalo riadenie živého koňa. Jazdec sa nohami opieral o strmene v „ušiach“ vyklopených z trupu a podľa potreby na stroji sedel v sedle alebo stál. Zatáľal prenášaním ťažiska. Ľavým pedáľom pridáľal alebo uberal prúd pary z kotla do lopatkového kola. Pravým brzdil. To bolo všetko.

Udržať rovnováhu za jazdy vedel hocikto, ale najťažšie bolo na stroj naskočiť a neprevrátiť sa hneď pri rozjazde. Ono totiž zvaliť sa z kempelena na verejnosti znamenalo najväčšiu potupu a koniec mnohých nádejných kariér dôstojníkov jazdy, čiže — ako sa teraz po novom hovorilo — vaporérie.

„Na kempelen musíš naskočiť pekne zhurta ako na paničku,“ hovorieval Makový svojou maďarčinou s komickým rusínskym prízvukom. „Schytiš opraty, pravú nohu zasunieš do strmeňa,

vzoprieš sa, lavú prehodiš cez guľu, pritom však musíš udržiavať balans, lebo ináč si podriapeš papuľu na nitoch.“

Obaja muži sa rýchlo spriatelili. Juro bol rodený jazdec a Makový ho naučil všetky svoje finty: ako sa za jazdy kryť na boku kempelena pred nepriateľskou palbou, ako sa vyhnúť šmyku na lade alebo v blate, aj ako roztúrovať parný stroj do trysku a pritom nenechať vybuchnúť kotol.

Tretiu noc na Bytčianskom zámku Juro pokojne spal na gavalci, keď vtom ho zobudila krútením palca na nohe tajomná postava s tvárou skrytou pod čiernou kapucňou.

„To už sa brieždi?“ mrmlal Juro rozospato.

„Ak chceš, aby ti svietlo, môžem ti dať po hube. Nie? Tak mlč a poď za mnou. Všetko sa dozvieš v pravý čas.“

Nechal sa odvieť po chodbách stíchnutých kasární do krypty pod zámockou kaplnkou, kde už na neho čakali ďalšie postavy v čiernom. Na stenách horeli smolné fakle. Hodiny na veži odbili polnoc. Len čo zvon doznel, oslovil ho zakuklenec s kapucňou lemovanou zlatou niťou.

„Juro Jánošík, chceš prestať byť tupý grobian a stať sa gardisom telesnej stráže jeho osvietenosti uhorského palatína?“

„To poctivo chcem a žiadam,“ opakoval Juro poslušne to, čo mu šepkal do ucha muž stojaci vedľa neho.

„Potom musíš do slnka východu bez zakolísania obstáť v troch tvrdých skúškach mužnosti. Ak zlyháš, vyplatíme ťa metlami na chrbát a s hanbou sa odplichtíš naspäť medzi obyčajných vojakov.“

„To poctivo chcem a žiadam,“ znovu zopakoval Juro obradnú formulu.

„Správny gardista sa štíti vody. Prineste pohár pekelného kniežaťa Belfegara. Musíš ho trikrát za sebou vyprázdniť na jeden dúšok a pritom sa nezakuckať!“

Podali mu dutý capí roh naplnený po okraj takou silnou pálenkou, že po zapálení horela modrým plameňom. Juro skúsenie uhasil oheň dychom a vypil do dna. Potom znovu a ešte do tretice.

Gardisti nad jeho výkonom prejavili uznanie rytmickým pomlaskávaním.

„Prvú skúšku si zložil. Ďalej musíš na lôžku poležiačky preraziť a riadne uspokojiť tri panny za sebou.“

Priviedli tri nahé krásavice a Juro urobil všetko potrebné, aj keď do tej poslednej sa už musel trochu nútiť.

Gardisti opäť zamlaskali.

„Aj druhú skúšku si zložil. Nakoniec ťa čaká to najťažšie. Tvoja koža je tvoj štít a ten nemôže byť prázdny. Ale zaplniť prázdnotu bolí. A ty musíš tú bolesť znášať potichu a bez pohnutia.“

Nato mu do medzier medzi ukazovákom, prostredníkom, prstenníkom a malíčkom na pravej ruke vytetovali trojicu heraldických ruží z rodového znaku palatína Turza. Robili mu to ostrým hrotom ružového trňa, namáčaným do karmazínu z vysušených a rozdrvených tiel samičiek chrobáka červca nopálového. Bodať do jemnej medziprstovej kože síce šialene bolelo, tetovanie na tom mieste však zaručene zostalo skryté pred zrakmi nezasvätených. Juro bol, našťastie, na bolesť zvyknutý a celé trápenie vydržal bez mihnutia oka.

Gardisti zamlaskali tretíkrát a tej noci už naposledy.

„Juro, Jánošík, skúšky si zložil a mužnosť preukázal. Slávne ťa prijímam do palatínovej gardy. Odteraz si náš brat v mieri aj vo vojne, na súši i na vode, v reči i skutkom. Pamätaj! Brat za brata sa bije v boji. Brat bratovi bráni bradu.“

Vonku začínalo svitať. Juro obstál so ctou a vyslúžil si tým u svojich kamarátov rešpekt a tajné meno, ktorým ho smeli oslovovať iba počas bitky. Na revanš mu prezradili svoje tajné mená a potom sa mohol konečne vrátiť na svoj gavalec. Rozjatreňú kožu na ruke si natrel medvedou masťou a potom hneď zaspal ako zabitý.

V nasledujúcich dňoch potom, čo Juro úspešne podstúpil tajný zasväcovací obrad, nechal si ako všetci ostatní gardisti narásť dlhé fúzy a ich končeky zaťažil párom prevrtaných medvedích tesákov. Taktiež si podľa vzoru svojich spolubojovníkov kúpil fajku vyrezávanú z morskej peny v tvare dračieho pazúra drviaceho vajce a naučil sa fajčiť tabak.

Každý deň sa na dvore kasární do úmoru trénoval šerm, strelba a kempelenová jazda. Juro tam však zostával aj po skončení výcviku a sám sa ďalej zdokonaľoval v ovládaní svojho stroja. Čoskoro sa naučil jazdiť na jednej nohe aj dolu hlavou na rukách, skákať cez prekážky, ba dokonca aj brodiť sa cez vodu. Palatín Turzo ho zavše pozoroval z okna svojej komnaty, a keď sa švárnemu gardistovi nejaký kúsok mimoriadne vydaril, poslal mu po mladiej slúžtičke krčiažtek vína. Krčah sa potom vracal vždy prázdny, zatiaľ čo dievča po okraj naplnené.

Po čase s ním začal trénovať so zbraňou len o rok starší palatínov syn, taktiež pokrstený menom svätého Juraja. Bol o hlavu menší, bledý a vychudnutý, so zaobleným chrchtom učenca. Pohybom na čerstvom vzduchu však čoskoro zosilnel a chytil farbu. Spočiatku sa spolu skoro vôbec nerozprávali. Urodzený mladík z ostychu a Jánošík ako správny horal zo zvyku. Ale šermovanie ich vzápätí zbližilo a začali pri ňom viesť dlhé debaty o všetkom možnom: či vôbec a prečo vlastne oblaky na nebi napodobňujú tvary bytostí aj vecí. Kam sa podeje živé mäso po bodnutí či strelnej rane. Ktorá deva na zámku vie najlepšie zahrievať postielku. A podobne.

„Pane, do strehu!“ zavelil mladý Turzo, strhol zo stojana dva kordy, jeden hodil Jánošíkovi a druhého sa chopil sám. „Precvičíme si svaly aj mozog.“

Obaja zdvihli zbraň pred tvár a pozdravili súpera, načo plynulo prešli do šermiarskeho postoja. Chvíľu okolo seba len krúžili a skusmo sa oťukávali. Potom to Jánošík ako obvykle nevydržal a netrpezlivo zaútočil bodom na prsia s výpadom. Turzo však niečo podobné očakával. Bod zľahka vykryl kvartou v strehu a zablokoval Jánošíkovu čepeľ tou svojou. Chvíľu sa pretláčali so skríženými kordmi tvárou v tvár.

„Premýšľam o tom, ako vyzerajú mesačné fázy pri pohľade z opačnej zemskej pologule,“ nadhodil Turzo trochu zadychčane.

„Jednoduchá otázka! Temná časť Luny splýva s temnotou pozadia, čiže časť slnkom osvietená vyzerá ako vykrojená,“ odvetil

Jánošík, odskočil od Turza, aby si vymanil zbraň, a vzápätí viedol ľahký sek na plocho do boku.

„To vie aj malé dieťa,“ povedal Turzo a vykryl trochu neohrabane terciou. „Myslel som, či má dorastajúci kosáčik Mesiaca tvar písmena D, zatiaľ čo cúvajúcí má tvar písmena C ako tu,“ pričom pohrozil bodom na prsia. Jánošík mu na to však neskočil, kryl kvartou s odskokom a pridal vonkajší sek na hlavu s balestrou:

„Presne naopak. Luna síce vyzerá na južnej pologuli rovnako, ale ľudia sa na ňu pozerajú obrátene.“

Turzo dotierajúcemu sokovi unikol ostrým vyhýbacím manévrom a chytil jeho čepeľ do ruky:

„Starí Rimania ju nazývali Luna mendax, čiže Mesiak klamár, pretože v latinčine sa slovo rásť — crescere — začína na C, zatiaľ čo ubúdať — decrescere — na D. Takže u protinožcov je Luna pravdovravná. Pre dnešok stačilo, priateľu.“

Rok sa prekotúľal ako prázdna fľaša na stole.

Verbovači každý deň privádzali nových regrútov a svätomartinská manufaktúra chrľila jeden kempelen za druhým, aj keď občas nejaký zle zostrojený vybuchol a roztrhal alebo uvaril svojho jazdca. Para bola mocná bohyňa, vyžadujúca ľudské obete. Kráľovským plukom sa pomaly hojili rany, čo utržili pri potláčaní minulého povstania kurucov, ktoré v Uhorsku vypuklo po tom, čo poľný maršal Lobkowitz dobyl Viedeň a donútil Máriu Teréziu, aby sa na večné časy vzdala českého trónu.

Na jeseň sa zdalo, že tento rok sa už bojovať nebude. Lenže niktoši mienia a páni menia. V nedeľu 25. novembra prišiel najvyšší rozkaz hneď na druhý deň ráno osedlať kempeleny a vydať sa na ťaženie cez údolie Váhu smerom na juhozápad. Nikto z vojakov nevedel nič zaručené, ale pošuškávalo sa, že smerujú na Moravu a ešte ďalej, aby potrestali zradných Čechov a toho ich samozvaného kráľa Hirama, ktorý jedinej pravej kráľovnej Márii Terézii ukradol Svätováclavskú korunu.

Ich rýchle útočné stroje neboli prispôsobené na dlhé cesty, takže ich naložili na vozy poháňané ťažnými kempelenmi a vaporeristi museli maširovať po vlastných ako tupá pechota. Juro

vyrazil z brány Bytčianskeho zámku na cestu s ostatnými gardistami, ale k nenávisťnému hundraniu na západných susedov sa nepripájal, pretože aj keď otecko bol pravoverný Slovák, jeho mamičku si pred rokmi priviedol až z Moravy a všetci traja sa mali nadovšetko radi.

Druhý deň za súmraku sa vojsko uložilo na odpočinok za hradbami kráľovského župného mesta Trenčína. Kým tábor zaplavila obvyklá pestrá zmes cigánskych kapiel, veštíc, predavačov zázračných amuletov nezraniteľnosti a ľahkých žien, palatín Turzo dychtil po vyšších vzruchoch. Po večeri sa v sprievode svojej gardy vydal prezrieť si pamätný rímsky nápis, vytesaný na trenčianskej hradnej skale:

VICTORIAE
AVGVSTORV
EXERCITVS QVI LAV
GARICIONE SEDIT MIL
L II DCCCLV
MAXIMIANVS LEG LEG II AD CVR F

Turzo si nápis dlho prezeral v mihotavom svetle fagle. Potom s povzdychom pokrútil hlavou a hodil na stôl mešec so zlatkami, až to zacvendžalo:

„Na to moja chabá latinčina nestačí. Pätnásť poctivých kremnických dukátov dám tomu, kto mi to preložil!“

Priviedli mestského fyzikusa a učiteľa latinčiny z jezuitského gymnázia. Tí dvaja znalci sa pošepky radili a potom sa ujal slova jezuita.

„Vaša milosť, nápis hovorí, že tu nad šašami zvíťazil exorcista, ktorý z nich vyháňal zlého kvíliaceho ducha. Zvyšok je nejasný, pretože to písali pohania, neznalí Svätého písma.“

Juro to už nevydržal, vystúpil z útvaru, zasalutoval a povedal Turzovi:

„Pane, to nie je pravda. Stojí tu, že tento nápis je venovaný na počesť víťazstva vojska, ktoré táborilo v Laugariciu, čo bolo zrejme v tých dávnych dobách pomenovanie Trenčína. Potom sú tam nejaké skratky a mená, ale to už nie je podstatné.“

Turzo sa zasmial a hodil mu mešec. Zato fyzikus s jezuitom si medzi sebou spravodlivo rozdelili desať rán palicou.

Juro poslal sedem dukátov po taxisovskom poštovom kempele rodičom do Terchovej, za ďalších sedem pozval svojich kamarátov do panského nevestinca a ten posledný hodil do klobúka najchrstavejšiemu žobrákovi. Sám si nenechal nič, pretože po majetku nebažil a všetko, čo potreboval, nosil v hlave a srdci.

Ráno prešli po moste ponad rieku Váh a cesta začala stúpať. Ochladilo sa a skučiaci vietor im lámal zmrznuté fúzy. Starohrozenkovským priesmykom prekročili Biele Karpaty aj zemskú hranicu Moravského kniežatstva. Na noc sa utáborili v Starom Hrozenkove, prvýkrát na území nepriateľa, čo značne zlepšilo kvalitu zásobovania, pretože tu mohli plieniť, čo hrdlá aj iné orgány ráčili.

V tú noc sa ukázal mesiac v splne a na počudovanie všetkých, ktorí práve nespali, sa okolo neho na oblohe objavil veľký biele kruh. Vojaci sa dohadovali, či je to dobré, alebo zlé znamenie a takmer sa pre to aj pobili na nože. Potom však zo svojho stanu vyšiel osobne palatín Turzo v zlatom hrudnom brnení a zvučným hlasom vojakom vysvetlil, že im tým sama prozreteľnosť odhaľuje nebeský kempelen na dôkaz budúcich víťazstiev, lebo kempeleny majú oni, zatiaľ čo Česi majú len obyčajné kone z mäsa a kostí. Na potvrdenie svojich slov dal naraziť súdok bielej pálenky z vlastných zásob a rozdeliť ju medzi mužstvo.

V piaty deň výpravy zrúna kúsok za obcou Uherské Hradiště bez nehôd prekročili suchou nohou po ľade zamrznutú rieku Moravu. Po nepriateľovi zatiaľ nebolo ani chýru, ani slychu. Zdalo sa, že ich vpád vierolomných Čechov zastihol so stiahnutými gaťami. Na šiesty večer dorazili do Slavkova. Palatín Turzo rozkázal vypustiť

z kempelenov paru a rozložiť tábor v zámočkom parku. Okolité dediny nedrancovať, ale variť menáž zo železných zásob.

Sám sa odobral na zámok, kde ho už netrepežlivo vyzeral tu-najší pán gróf Václav Antonín z Kounic. Obaja sprisahanci sa potom zamkli v tajnom kabinete bez okien, zamaskovanom medzi trámami v podkroví zámku, a až do svitania tu rokovali nad hromadou plánov a listín.

Juro si vyžreboval prvú nočnú hliadku na ľudoprázdnom nádvorí. Sotva si svoju parádnu fajku, vyrezanú z morskej peny v podobe vajca drveného dračím pazúrom, napchal voňavým latakijským tabakom a zapálil žeravým uhlíkom zo strážnej vaty, začul podozrivý šramot.

Natiahol na svojej pištoli kohútik s kresacím kameňom a zvolal do tmy:

„Kto je?“

„Pst, nekrič, hlupák,“ odpovedal mu tichý ženský hlas. „Som pani domu, grófká Mária Magdaléna Kounicová.“

Z tieňa sa vynorila útla postava zahalená v sivej peleríne a podala mu prútený košík s tromi fľašami šampanského vína a falatom údenej slaniny.

Juro zbraň opäť zaistil, sňal klobúk a zdvorilo pobožkal dáme ruku.

„Vaša milosť, gardista uhorského palatína Juro Jánošík k vašim službám.“

Chvíľu v zamyslení blúdila pohľadom po jeho sošnej postave, potom si v náhlom popude z hlavy strhla sivobielu napudrovanú parochňu a spod nej sa vyvinula záplava vlasov nádhernej prirodzenej farby vyleštenej medi.

„Môj vznešený manžel včera poslal všetko služobníctvo zo zámku preč, akoby tušil, že pritiahnete. Som tu teraz úplne sama. A samota vedie k hriechu.“

Jánošík nemal veľa skúseností s rozhovormi so vznešenými dámami a tak volil slová opatrne.

„Takisto ako odriekanie, vaša milosť.“

„Ach, s akou rozkošou by som umŕtvovala svoje hriešne te-

lo. Len keby neboli tie vaše prekliate uniformy. Prečo ma len tak veľmi vzrušujú?“

„Vojenské rovnošaty, podobne ako napríklad kohútí hrebienok, levia hriva alebo páví chvost, sú úmyselne navrhnuté tak, aby sa páčili dámam. Preto sa vyznačujú pestrými farbami a tvarmi podnecujúcimi predstavivosť. Vojenské ciele sú tu úplne podružné.“

„Umenie lásky je teda súčasťou vojenskej stratégie?“

„Neodmysliteľnou. Dobývanie srdca dámy sa podobá obliehaniu brániacej sa pevnosti. A milostné zvädzanie zase pripomína manévrovanie pri bitke. Primitív vie poraziť protivníka jedine čelným útokom s použitím hrubej sily. Avšak pravý hrdina víťazí dômyselne a s eleganciou — napríklad neočakávaným obchvatom zozadu alebo tým, že predstieraním ústupu vyláka súpera z obranných pozícií.“

„Dokonale odzbrojujúce je, keď sa u muža snúbi hrubá sila s dôvtipom,“ usmiala sa grófká, pritiahla si konček vlasov k ústam a jemne sa ho dotkla špičkou jazyka.

Juro očarovaný hľadel na tie žiarivé ryšavé kadere ozdobené kvapôčku slín a v duchu si povedal, že rečí už hádam bolo dosť. Obtočil si jeden medený prameň okolo ukazováka do prstienka a jemne zaň potiahol. Grófká mu chvíľu mlčky vzdorovala, ale potom sa podvolila a oprela Jurajovi čelo o hrud'. Dych sa jej prehĺbil a on cítil, ako sa mu do brucha rytmicky zarývajú hroty grófkiniých pevných prs.

„Ty si môj dobyvateľ a ja som tvoja vojnová korisť,“ šepkala mu horúcim dychom do košele. „Vydávam sa ti na milosť a nemilosť. Ale hlavne na milosť.“

„Počul som, že ryšaví ľudia cítia bolesť aj rozkoš viac než ostatní. Je to pravda?“

„Na to musíš prísť sám, ty mudrc.“

Zovrel ju pevne dlaňami okolo útleho pásu, zdvihol ju a rozkročmo posadil na hlaveň obrovského otomanského kanóna, ktorý tu zostal ako trofej po jednom z neúspešných tureckých nájazdov.

Ich vášnivé výkriky sa preplietali s kvílením vetra a hlasmi noč-

ných dravcov. Do rána v košíku zostali len prázdne fľaše a kožky od slaniny. Grófká sa s mladým gardistom rozlúčila dlhým bozkom a potichu sa stratila v rannom šere. Kamaráti sa čudovali, že ich Juro v noci nezobudil na hliadku, ale on im povedal, že sa mu nechcelo spať a tým bola vec vybavená.

DRUHÁ KAPITOLA

RYBNÍKY KRVÍ

Za úsvitu ich zobudila poľnica, ale na rozkaz osedlať čakali márne. Kempeleny opäť naložili na vozy a pešo pochodovali na juhozápad pozdĺž riečky Litavy, klukatiacej sa medzi políčkami a vinohradmi. Prešli okolo obce so smiešnym názvom Šaratice a smädní vojaci si naberali do čutor horúcu vodu, ktorá tu vyvierala zo zeme z mnohých prameňov. Okolo poludnia došli k dvom rybníkom, Žatčanskému a Měnínskemu, oddeleným úzkou hrádzou. Z mrakov sa vynorilo slnko a ich zamrznuté hladiny premenilo na plát železa rozžeravený do biela.

Palatín Turzo rozkázal zastaviť a vyložiť kempeleny z vozov, zatiaľ však nerozkurovať pod kotlami.

Po hodine dorazila na sípiacom kempelene hliadka a hlásila, že od západu sa blíži veľká masa vojska, podľa oblakov pary idú tiež na kempelenoch. Palatín Turzo vtedy urobil najväčšiu chybu svojho slávneho života. Predpokladal, že je to rakúska armáda pod velením vojvodu Františka Štefana, s ktorou sa podľa plánu mal práve tu pred Lednicou spojiť a potom spoločne tiahnuť ďalej na Brno a Prahu. Takže až keď sa jej čelný voj priblížil na dohľad, vyšlo podľa červených kabátov najavo, že to sú nepriatelia.

Česi, samozrejme, nijaké kempeleny nemali, ani mať nemohli. Bola to vojnová leš. Paru vypúšťali z kotlov s vriacou vodou na vozoch ťahaných koňmi. Do toho spustili palbu delostreleckej batérie zamaskovanej v neďalekých vinohradoch a rozsievali medzi uhorskými plukmi zmar a skazu.

Prekvapenie bolo dokonalé. Turzo síce dal ihneď zatrúbiť na povel do zbrane, ale už bolo neskoro. Kempeleny boli studené a jazdcom trvalo príliš dlho v nich zapáliť oheň. Nedarilo sa to ani Jurovi — kresací kameň mu jalovo klzal po ocielke a práchno navlhnuté od rannej rosy odmietalo chytiť iskru. Až keď kresadlo preklial v siedmich rôznych jazykoch, kartuše s pomalým pušným prachom sa mu pod rukami rozhoreli a po chvíli mal kempelen pod parou.

Turzo medzitým nestrácal hlavu a vydával jeden rozkaz za druhým. Snažil sa zvládnuť stupňujúci sa chaos, preskupiť svoje pluky a vrhnúť ich do protiútku, lenže Česi prerazili ich stred a začali zozadu obkľučovať obe uhorské krídla. Vojaci, ktorí sa predtým pri Šaraticiach napili horúcej vody, teraz dostávali hnačku a ich červené nohavice začali hneďnúť. A v posranej uniforme sa bitka vyhrať nedá. Na dovŕšenie nešťastia palatína zasiahla nepriateľská strela z pušky do prs, prerazila ten krásny a v ohni pozlátený pancier, prevrátila mu plúca na pravej strane tesne pri srdci a na opačnej strane vyletela z chrbta von.

Juro, našťastie, šaratickú kyselku nepil. Naskočil na kempelen, za jazdy bezvládneho veliteľa schmatol, prehodil si ho cez plece a plnou parou unikol z prehratej bitky. Protivníci sa ich snažili zastaviť. Prvých dvoch zastrelil, na nabíjanie nebol čas, takže prázdne pištole zahodil a vytasil paloš. Šťasti sa preseká a šťastí preklučkovať medzi českými vojakmi po hrádzi medzi rybníkmi, sfarbuje sa od krvi pobitých do červena. Za chrbtom pokiaľ možno čo najviac ohnutým k horúcemu plášťu kempelena vošiel do vinohradu, kde svojim prenasledovateľom zmizol medzi zasrienenými kľmi vínnej révy.

Hluk boja mu už utíchal za chrbtom, keď zrazu začul zvláštne praskavé zvuky. Znelo to, ako keď sa pára rubáš. Obrátil sa a zo svalu zbadal príšerné divadlo: na oblohe sa oproti vetru približovali obrovské šarkany z plátna napnutého na prútených kostrách. Ľudia ich ovládali zo zeme pomocou sústavy konopných lán a každý drak mal navyše jedného jazdca zaveseného v lodke pod bruchom. Obludy nasávali doskami posiatymi klincami z oblakov elektriku a z reťazí, ktoré im viseli z chvostov, chrľili na bojisko smrtiace blesky.

O chvíľu bolo po všetkom. Krásne uhorské pluky sa obrátili navnivoč. Zo spálených mŕtvol stúpala smradlavý dym ako zo zle sfúknutých sviečok. Úlomky z vybuchujúcich kempelenov do hĺbky preorávali zamrznutú pôdu. Ranené kone sa z posledných síl snažili zdvihnúť na nohy a umrieť postojacky. Víťazní černo-bieli prechádzali po bojovej pláni v rojnici, dobýjali ranených a starostlivo zbierali všetky súčiastky kempelenov, ale to už Juro nevidel. Skrčený nad horúcim kempelenom svištal najvyššou rýchlosťou po zamrznutej hladine Litavy tam, odkiaľ prišiel.

TRETIA KAPITOLA

ÚTEK DO TRENČÍNA

Grófa Kounica správa o katastrofálnej porážke uhorskej armády tak vyviedla z rovnováhy, že len lamentoval, zmätene pobehoval sem a tam a všade zavádzal. Juro to po chvíli už nevydržal a hysterického aristokrata uspal bleskovým švihnutím pästou do brady. Touto medicínou chlapi pod veľkým Kriváňom odnepamäti s úspechom liečili všetky slabosti ducha.

Mladú grófkku však uhnetli z onakvejšieho cesta. Bez zbytočných rečí pomohla Jurovi ošetriť raneného Turza. Palatín ešte žil, ale nepreberal sa z bezvedomia a len ticho stonal skrz krvavú penu okolo úst. Rýchlo mu obe diery po guľke očistili pálenkou, upchali kusmi jemnej jelenice, ktoré mu Jánošík vyrezal tesákom z gamaši a nakoniec obviazali pruhom čistého plátna.

Juro načerpal do kempelena vodu a pod kotol založil čerstvé kartuše lisovaného pušného prachu. Letný bozk na rozlúčku s kňaznou sa prehĺbil a skoro sa zvrhol na pokračovanie včerajšej noci. Ale to už od západu prichádzal predvoj víťaznej českej armády, takže si Juro prehodil bezvládneho Turza cez plece, vyšvihol sa na kempelen a zmizol v oblaku dymu a pary.

Po hodine a pol zbesilej jazdy Juro dorazil do Starohrozenkovského priesmyku, kde v prudkom stúpaní ten svoj úžasný